

መፍት በለና ክታብች

SOME STANDARDIZATION OF BLIN WRITING

ከታብዃ መፍትልዎ.

**ተክሬ ዓልበክት
ከፍለማርያም አገልግሎት
ፍሰንጻዋን ስምንካኤል**

By

Tekie Alibekit
Kiflemariam Hamde
Fessehazion Zemicael

Stockholm 1994

Introduction

This paper is a product of group work, with the aim of standardizing the writing of the Blin language¹. The group consists of authors of the following Blin literature, published on the last two years:

Tekie Alibekit.....	1992	Blin Language
Introductory Phonetics and Grammar
Kiflemariam Hamde.....	1992	Blin Dictionary with English
Translations (co-editor, Paulos Zeremariam)
Fessehazion Zemicael.....	1993	Elementary Mathematics in Blin

Even though the last few years have shown a great progress on the production of Blin literature, there was a lack of coordination in developing a standard Blin writing. We have therefore called a meeting of the above mentioned and other Blin writers, in order to coordinate our efforts towards the standardization of Blin writing. The first meeting was held in *Stockholm* on 25-26 June, 1994. The following topics were raised and carefully analysed on the above mentioned meeting:

1. The alphabet or letters representing the phonology of Blin.
 2. Some common words used in Blin literature.
 3. Main grammatical terms of Blin.

Phonologically speaking, Blin has a great deal of resemblance to *Tigrigna* and to a slightly less degree to *Tigre*². Thus, the letters of the Ge'ez alphabet (which are also called *Tigrigna and Amharic letters*) correctly match to the phonology of Blin language. Sounds which lack corresponding familiar letters in the Latin alphabet, like the ejectives, “t’, c’, k’, q” (**ጩ** : **፻፻** : **፻፻** : **፻፻**), pharyngeals like, “h, ‘,” (**ሐ** : **ሀ**), and velars like “x” (**ኔ**) are all present in Blin, as well as the Semitic neighbouring languages. The labialized sounds like, “kw, gw, xw, k’w, qw” (**ከወ** : **ገወ** : **ኔወ** : **ቃወ** : **ቁወ**) are not fully present in Ge'ez and Tigre, but these sounds are abundantly part of the Blin phonology. They are also present in *Tigrigna* and *Amharic*. The labialized sounds in Agaw languages like Blin where adapted to Tigrigna and Amharic languages as a result of language contact.

A distinct Blin sound, which is not part of the Ge'ez or other *Semitic languages* is the *velar-nasal stop* “ng” [ŋ], and its labialized form “ngw”. The early writers in Blin, like Leo Reinisch added two letters representing this distinct Blin sounds to the already existing Ge'ez letters⁴. These letters are a slight modification of the letters, “**ኩ** : **ኩው** - g, gw” and are written as the following, “**ኩ** : **ኩው** - ng, ngw”⁵. In the recent Blin literature, there was not a common approach on to how these two letters are written.

After giving due consideration to all the main Blin literature from 1882 up to now , we are now presenting the following conclusions, which we believe will be a step forward on the standardization process of Blin writing in Ge'ez script.

1. The Blin letters consist of 39 Ge'ez alphabet characters; out of which 31 characters represent strictly Blin sounds , and the remaining 8 are used for writing borrowed words or sounds. Out of the 39 letters, 33 have 7 orders, and the remaining 6 have only 5 orders. (See pages 2-3)
2. The shape of the two letters representing a distinct Blin sound is as the following: “**՚** : **՚**”. This is how *Leo Reinisch* in 1882, and Fr. Woldeyohannes Habtemariam in 1940 wrote these letters. Again one of the authors of this paper, *Tekie Alibekit* in 1992 wrote using the same letters, with some modification to the 7th order of the non-labialized form.
3. On pages 1, 2, 3, and 4 of this paper, we have presented our choice of some Blin grammatical and other terms, after considering those presented in 1992 by three Blin authors.

We acknowledge the encouragement and assistance given to us by *Abba Asfaha Kidanemariam*, both before and during our meeting in Stockholm.

* This paper is written entirely in Blin, in the Ge'ez script, except its title and introduction, which are also written in English to inform others.

¹ Blin (*Bilin,Bilen*) is one of the Cushitic languages of Eritrea.

² F.R. Palmer, “An Outline of Blin Phonology 1960” (p. 190)

³ Bender, M.L. 1976 and Tucker, A.N and Bryan,M. A. 1966.

⁴ Later research shows, these letters were part of the Ge'ez letters representing Agaw language sounds from earlier times.

⁵ Leo Reinisch, “The Bilin Sprache in Nordost-Afrika 1882”

Tekie Alibekit
Kiflemariam Hamde
Fessehazion Zemicael

Stockholm- June, 1994

(reprinted with some corrections 2010)

ትልግ Contents

1. ስታት ደረሰኝ	Objectives of the meeting.....	1
2. ቅደምት በለና ጽበት	Blin letters.....	2
3. በለና ጽበት ጥምር (በለና ጽበት ጥምር) ቁጥር		
	Blin grammatical terms.....	3
4. ክፍለ አብረትና ካፍስስትናው		
	References.....	4

ሰታት ደረሰኝ

ይህ እና ከተብ ነሰ ይለምድናኩር እን 24-25 እርም ትኩረኞቸል (June) ደረሰኝ እርግጥኩር ግን፡ ይኖ ስታትኩ በለና መብት ቁስጥር ዘመኑ ከተብበ ወው ፍእከንለ ወው ግን ይጠናኝ፡ ይለም ሌማትኩ ንግድና ከተብ እርግጥናን እን ቁጥት ከተብ አሸን እን ፍደላት ፍቅርኩር ይርብድ ፍ ሁምበው ጽዜምበስ ጽፍርበስ መቻን እና ደሳ ጽዜምስኩር፡ ይኖ ይጠናኝ፡ ይኖ ፍርድስኩር ይረሰኝነትን እንወንሞችን፡

እና ደሳ አውቶ ሁዳማትኩ እርግዬ ከው ይኩ እን ዘመኑ እና ተለዋው በለና
ከተብበ ይለምድው ግን፡

(እን ዘመኑ አስመራለ አሸን እኔ አካናንለ ከደምስ እርግዬ ከተብበ አውቶ ይርፍናድ ከተብበ ቅሁት እና ስያ
ከደም ተለዋው ነልድ ጽፍር ሲረዳ፡ ከስዕን እን 1976-ትልድ ተርም 1991 አሸንለኩ አስመራለ ከተብበ
እርግዬ እን በለና ቁጥት እንደባ ይርብስ እናናድናን እት ካም ሁምግዝነትን ነት፡)

ተከሱ ዓልበካት 1992 በለና ከታብትኩ ግብራ ምብትኩ

ተከሱ ገርጻለ የካንስ 1992 በለና ምብትኩ

ከፍለማርያም አምድ 1992 በለና ቁጥታ እንደባ

ቀሰሳሽያን ዘመኩል 1993 ምብትኩ በለና

እና ደሳ ነል ይኖ ነበኑ አሸን ደብብ ይጠና ይጠና እኩ እኩ እኩ እኩ እኩ እኩ እኩ
ከፍለማርያም ግን፡ እና ከው አውቶ ሁዳማትኩ ይብል (ማርጊል) እርስው እና ተለዋው ግን፡

ተከሱ ዓልበካት ዘመኩል
ከፍለማርያም አምድ

ፍደላት በለና ምብት

የዘመኑ እና ይኖ ገዢ ወው ከተብ በለናው ፍደላት ወርከውር፡ አውር-አውርውር አሸን
የደርበስ አስተሳይ ወርድ እን ከተብው ሌማትኩ ንድ ይለምኩ ይጠና እርግጥናን ግን፡ ይሁ
ይኩ ይኖ ለውድ ከተብው ከተብበ ካም አሸን ዘመኑ ከ 1882 ተርም ለም ለይኩ ከተብው ለድ
ተርስ ዘዴ አሸንለኩ ከደምስውስ መመሪያኩር፡ ቁልጥኩር ይምበ ይህም በለና ምብትኩ
ፈለሰው ፍደላት እና ተለዋው አሸን ይረሰኝነትኩር፡ ፍብርኩ እኩ እኩ እኩ እኩ

ፍደላት በለናው ፍብርኩ 39 ግን፡ ፍው እና ተልክነ ተረቶ ሁምበው ግን፡

ሀ	ለ	ሐ	መ	ስ	ሻ	ረ	ቀ	ቁ	በ	ተ	ነ	ኋ
አ	ከ	ኩ	ው	ዕ	ዘ	ገ	የ	ደ	ጀ	ገ	ኩ	ሙ
ሙ	ራ	ቁ	ለ	ሳ	ተ	በ	ከ	ሻ	ገ	ቁ	ቁ	ቁ

፳፻፭፻፯፻

ሀ አ ስ መ ስ ጥ ሰ ዘ ቁ ቅ ቃ ባ ቤ ቦ ተ ን እ

778 0356

፩፻፷፻ እንከር ለገታ ይህይል ይስተና በለን ይህይሉ እኔ ምበልና አቶኑርሰው ወን፡
ቆላት እና ይህይ እያሳ ስዕር፡ እኔ ምበልና አቶኑርሰው ወን፡ ፍቃ እና ተለዋው ለክሙታ
8 ወን፡

H **M** **S** **T**

779 ፳፻፲፭

ፈ.ደሳት እን ከመ በለና ደህንበ ደውው እነ፣ ለገታ ደህንበ እስከ፣ እምኑ ደህንበ ከየ
ከራምሳ ደው-የው ግን፡ ለገኘ ደህንበ፡ ለገኘ ደህንበ ትኩለ፡ ዓዋ እና 6 ተለዋው እን
ግን፡

ከመ

ለኝ አመራ ቅጂ በሌን ዓስፈፃር ከተብሰር ተርሃ ሁ-ሙትል-ብለና ይበላ እረርዳነት ይህይ
ና ቁጥርና አበርኩል ከተብሰው ለታ ፍደግት ሆኖበት²፡ የዚ እና ለታ ተለዋው ጥገና፡ የኝ ጥገና፡
ግን፡

ንግድ ፌዴራል በሆነን በሌላና ከተሰለ ወገኑ ተስፋ እውቅና ከተሰለ ወገኑን መታን 1882-ትልኝ ተርሰና ይህ አስፈላጊ ፌዴራል በሆነን ከተሰለ ስምምነት እና ከተሰለና ወደፊ እናተለያለና ቅልበሱንን::

እና እና አውት መስተ ህምብው ጉዳት ከተበሰደ ቅልጋ ይምበት ይን ፍረርና ያርብ እን እማና
 (ሀ) ለየ ሂይኑን 1882-ትልድ ተርሰ ከተበሰደ፣ (ለ) አባ ወልደዋካንስ ሁበተማርያም 1940
 ከተበሰደ፣ (ሐ) አባ ከፍለማርያም ፍ.ደ.ቁ 1984 ከተበሰደ (መ) ተክለ ዓልበከት 1992
 ተለይደ፣ እን ለሽተር ፍደል (ቁ) ት፡ እን ፍደላት ግዢ ለሽተር ይህይ ቅመሰና፣ ዓፈላሽና መቀበል
 ከተበሰደ ግን፡ ይኸው እን ጉዳት ከተበሰደ ገዢ እና ፍደላት ነን አዋሽ ከተበሰደ እርዳታ
 ወንተኑ፣ ለፍተወደር ግዢ እና ፍደላት በለኬው ነስ ፍተማምድ ጽኑ ሁምባሽ እረርና
 በነድ፣ ገዢ እና ይለማሽና ከተበሰደ እርግት ይኩ ከዚት እኩለ፡ እና ለሽተር ፍደላት በለኬው
 ነን ፍተማምድ ከተበሰደ እና ተለያሰና ግን፡

ገ	ጥ	ሻ	ጋ	ሻ	ማ	ቁ
ገሁ	-	ሻሁ	ጋሁ	ሻሁ	ማሁ	-

እና “ገሁ” ለሽተር ይህይ ቅዱትም ቅዱለ የጥኑን ጉዳ መቅረብም ይጥኑለ፤ እን ቅለት ለሽተር
 ይህይ “ገሁ”ና ተከው ቅመ ሁምበስም እማ አባ አዋሽ ወጥተለሙ ገይምበ ቅልጋ መቅረብስ
 ይዘትን፡ አውቶ ቅለት “ገሁ”ር ለሽተር ይህይ ቅዱን? የጥኑ ወንቀራ ወንድ፡ እና ተለያውስ
 መመሪያ ይረብዙት፡ ሁምበ፡ “በገሁ” ይኩኝ ሲረወ ተከከት፡

¹ Bender 1976, Tucker and Bryan 1976

² Leo Reinisch 1882

³ ከተምሳገውልኩር ቁጥር 1 ከተበሰደ ሁምበስ
 አባ ከፍለማርያም ፍ.ደ.ቁ 1979 ወረና ድርጋ መ.ስ.ሽ
 1980 ቅድስ በለንድ
 Abba Kiflemariam Fadega 1984 Blin
 Language; Long Struggle for Survival.
 Kiflemariam Hamde 1986, The Origin
 and Development of Blin.
 አባ ከፍኑ የፊብም 1991 ቅድስ በለንድ

ብሊና ፍደላት የኢትዮጵያ BLIN GE'EZ LETTERS

ይና ገዢ የዚህ ፊወር ከተሰለ ቅልጥ ከተሰለ አዋጅ ከተሰለ እርግን ይጤና አውስ ተረጋግጧት ወደፊት መሆኑን እን ቅልጥ ከተሰለ ተከሳሽ ይረዳበኝ ይገመስኩ እና ተለያስና ተረሰኝ ህምሳንነትን፡፡
 በላና ገብ ገግኝ (በላና ገብ ምትኩ ነው) አዘመኝት ንፍስስትናው ቅልጥ

SOME BLIN GRAMMATICAL & OTHER TERMS

አንግላስ English	ቁስ ገርጻለ የፌዴራል 1992	ቁስ ዘልበት 1992	በላና ቅልጥ እንደባን 1992	ይና ፊወር Our Choice
acknowledgement	ጥቅም		አምስክ/ሙሉ	ስም ገድና
author	ሽፍትኩ-ች	ከተበኩ-ች	ደለምች	ከተባች
editor		ከተበኩ-ች	መጽሐች	ከተበኩ መጽሐች
edition/publication	ስትም	ስታም		ስተም
book	ገፍተራ	ከታብ	ከታብ	ከተብ/መጽሐፍ
books		አከተብት		አከተብት/ከተብት
dictionary		እንደባን አቶምለች	ቁልጥ እንደባን	ቁልጥ እንደባን
literature	ከተብ			ከተብ
introduction	በጀክስ	ተሰሳና	በጀክስ	ተሰሳና/ስተሳና
preface		ሰላም	በጀክስ	በጀክስ
chapter	ቁጥር	ፈት	ፈት	ፈት
topic/title	ጥቅም	ጥቅም		ጥቅም/ጥቅም
contents	ጥቅም ተረሰና	ማግኘት		ትልም
school				አስተዳደር
reading	ነበብድና	እንበብድና/ ነበብድና		ነበብድና
writing	ሽፍትና	ከተብና/ከታብት		ከተብና/ከታብት
learning		መՍርአና	መՍርአና	መՍርአና
meaning		ወ-ሪና	ወ-ሪና	ወ-ሪና
understanding	ራ.ሸምና	ራ.ሸምና	ራ.ሸምና	ራ.ሸምና
study		ተብድና	ተብድና	ተብድና
example	ሀምበ	ሀምበ-ንትኩ	ኃሁን	ሀምበ
translation		ተርሱምና		ገለበድና/ተርሱምና
word	ቁልጋ/ቁል /ቁል	ቁል	ቁል	ቁል
words	ቁልጋ/ቁልት	አቶምል/ቁልት	ቁልት	ቁልት
language/speech	ገብ	ገብ	ገብ	ገብ
phonetics		ደህረ ወብት	ገብ ደህረ	ደህረ ወብት
parts of speech	በን ምብ	አቶምል ምብ		በን ምብ
1. Noun	ስም	ስም	ስም/ስም	ስም/ስም
proper noun	ሽታልና ስም	ሽታና ስም	ሽታና ስም	ሽታና ስም
common noun	ዶብብ ስም	ዶድካ ስም	ስም ገዢው ቁልጋዕስ	ዶብብ ስም
collective noun		ገዢው-ድ ስም	ካያዥ ቁልጋዕስ ስም	ካያዥ ስም
abstract noun	አለቱ ስም	አለብ ስም		አለቱ ስም
material noun	አለር ስም	አለስ ስም		አለስ ስም
Number	ስም-ና በቁል			ቁልድ
singular	ገብ-ር	ገብ	ገብ	ገብ-ድ ስም
plural	በቁል	ገዢው	ገዢው	በቁል ስም
Gender	ገርሳት	ገልቀት	ገንዘብ-ኩ እ-ገንዘብ-ኩ	ገር

አንግልኛ English	ተከለ ንርጉሴ የተተዘዘሩት 1992	ተከለ ዓፈጻሚት 1992	በለጻ ቅዱታ እናደብ 1992	ይህ ፍረድ Our Choice
male	ንግድ ገር	ንግድ	ንግድ	ንግድ
female	ሴት ገር	ሴት	ሴት	ሴት
neutral	መድላ ገር	ነበበነት		በት-በትነት
common	ለማንኛ	ኩድኩሽት		ዶባብቸት
Case		ምያ		ውቀድ
subject	በዚህ	ቁርም	ቁርም	ቁርም
object	የጠውት	ከለበረታዊ	ከለበረታዊ	ከለበረታዊ
possessive	ገኘትን	አደራሻ	አደራሻ	አደራሻ
2. Pronoun	ለዚህ አብ	ለዚህ አብ	ለዚህ አብ	ለዚህ አብ
personal pronoun	እኩዎር ሌላት አብ	ነፃር ሌላት አብ	ቁርም ሌላት አብ	እኩዎር ሌላት አብ
possessive p.n.	ገኘትና ሌላ አብ	አደራሻ ሌላ አብ	ከምና ሌላ አብ	አደራሻና ገኘትና አብ
demonstrative p.n.	አብዚ ሌላ አብ	አብርኑ ሌላ አብ	አብረው ሌላት አብ	አብረው ሌላ አብ
3. Adjective	ለዚህ ከመሳ	በርሃኝነት ቅል	በርሃኝነት	ለዚህ ከመሳ
adjective of quality	ለዚህ ከመሳ አንተትና	በርሃኝነት ቅል ሽክላ-ታዊ		ገኘትና ለዚህ ከመሳ
adjective of quantity	ለዚህ ከመሳ ዓቀትናታዊ ቅያ	በርሃኝነት ቅል ቅያ-ታዊ		ቅያ-ታዊ ለዚህ ከመሳ
demonstrative adj.	ለዚህ ከመሳ አብረው-ታዊ	በርሃኝነት ቅል አብርኑ-ታዊ	አብረው	አብርኑ-ታዊ ለዚህ ከመሳ
possessive adjective		በርሃኝነት ቅል አደራሻ	ማል-ካለል	አደራሻ ለዚህ ከመሳ
interrogative adjective		በርሃኝነት ቅል ወንቀጽ-ታዊ		ወንቀጽ-ታዊ ለዚህ ከመሳ
4. Verve	ቅል ማሻ	አከኑ ቅል	አድ	ንሽዋ/አድ
transitive verb	ከረና ቅል ማሻ	አከኑ ቅል ክረታዊ	ከረታዊ	ከረታዊ
intransitive verb	ጥኑርታ ቅል ሙሻ	አከኑ ቅል ከረታዊው	ከረታዊ	ከረታዊ
infinite verb			አድ እኩዎር	ንሽዋ እኩዎር
auxiliary verb	ቅል ማሻና ክበን ቅልሙሻ	አከኑ ቅል ክበና		ከበታዊ
Voice	ወረኑ ቅልሙሻ ሙስትና-ታዊ	ሙስትና አከኑ ቅል		ሙስትና
active voice	አከኑ መረት	አገኘት		አከኑ መስትና
inactive voice	አከኑትና መረት	አገኘትና		አከኑትና መስትና
Mood		አዋጅን አከኑ ቅል		አዋጅን
indicative mood		አዋጅን አብረው-ታዊ		አዋጅን አብርኑ-ታዊ
imperative mood		አዋጅን አደራሻ-ታዊ		አደራሻ-ታዊ
subjective mood		አዋጅን እኩዎር-ታዊ		እኩዎር-ታዊ
Tense	ሁ-መት-ት	አወካት አከኑ ቅል		ሁ-መት
present	ጥናፊ የጤግናር ሁ-መት	ወከት ሆኖታዊ	ሀምሳታዊ	ሀምሳታዊ
past	ጥናፊ ያዘውታዊ	ወከት ያዘውታዊ	ደኋታዊ	ደኋታዊ
future		ወከት እንተረጋታዊ	እንተረጋታዊ	እንተረጋታዊ
Adverb	ቁልሙሻ መመራ	አከኑ ቅል ከመሳ	አድ ከመሳ	ንሽዋ ከመሳ
Sentence	ሰተታ	አሳይ ተ-ምግኹ	ጋቢ ተ-ምግኹ	አሳይ ተ-ምግኹ
Phrase	ቁልቁለሁ	ደ-ቀማ		ደ-ቀማ

ከተብ አበረታል እናዕስትናው

REFERENCES

1. **ለዮ. ሌ.ሪንስት** Leo Reinisch
1882 Die Bilin-Sprache in Nordost-Africa, Wien
(The Blin Language in North-East Africa, Vienna)
1882 መንጋል ቁጥር ከተበሰኗል፡ በለና ጽጋል ተረምዣነት
The Gospel of Mark in the Bilin or Bogos Language.
1882 Text Der Bilin-Sprache, Leipzig
(Text of Blin Language)
1887 Wörterbuch Der Bilin-Sprache, Wien
(Dictionary of the Blin Language Vienna)
2. **አዲ ወልደየሁስ ስብተማርያም** Fr. Woldeyohannes Habtemariam
1940 አውኑ መሆኑ ኮተክዝም Blin Catechism, Asmara 1940
1983 (second impression)
3. **ተክለ ገልባሳ ተክለ** Tekle Ghiorgis Yohannnes Aftay
1992 **በለና ክፍትናትና ግበራ ጽጋል ተረምናትና** (Blin Language, Introductory Phonetics and Grammar, Oslo Norway)
4. **ተክለ ገልባሳ ተክለ** Tekle Ghiorgis Yohannnes Aftay
1992 **በለና ጽጋል ተቀባዩ** (Blin Grammar, Stockholm, Sweden)
Kiflemariam Hamde
1986 The Origin and Development of Blin, Asmara University, Blin Language Project.
6. 1992 **ከፍልማርያም አያዥ : እውቅዱ ካርድ ክፍልማርያም**
Kiflemariam Hamde & Paulos Zeremariam
በለና ቅዱታ እንደብን (Blin Dictionary, Stockholm, Sweden)
7. 1976 Bender, M.L. (ed), The non-Semitic Languages of Ethiopia, East Lansing 1976.
8. 1966 Tucker, A.N., and Bryan M.A., Linguistic Analysis: The non-Bantu Languages of North-Eastern Africa: London, Oxford University Press, 1966